

UITVOERINGSAGENDA WOONWIJS NIEUWEGEIN

'De weg naar zelfstandigheid; wonen en ondersteuning voor kwetsbare inwoners'

Spoor 2 Programma Woonwijs gemeente Nieuwegein

20 april 2017

Inhoudsopgave

1. Aanleiding
2. Inhoud
3. Schets proces en resultaten tot nu toe
4. Kwetsbare inwoners: de groep waarop deze agenda zich richt
5. Kwetsbaarheid in cijfers
 - 5.1 Inwoners die nu verblijfzorg krijgen
 - 5.1.1 Jeugdhulp
 - 5.1.2 Wet maatschappelijke ondersteuning
 - 5.1.3 Wet langdurige zorg
 - 5.2 Mensen die maatschappelijk dreigen uit te vallen
 - 5.3. Behoefteraming
6. Prioriteiten en uitgangspunten
7. Overall aandachtspunten
8. Vijf, concrete inhoudelijke opgaven
9. Organisatie, communicatie en financiën

Bijlagen:

1. Lijst stakeholders
2. Productie Jeugdhulp met verblijf

1. Aanleiding

De gemeenteraad van Nieuwegein heeft in juni 2016 ingestemd met het programma Woonwijs.

Dit tienjarig programma heeft *als doel ouderen en kwetsbare inwoners met een (tijdelijke) beperking zo zelfstandig mogelijk te laten (blijven) wonen* door het geschikt maken- en houden van de woningvoorraad, woonomgeving en voorzieningen en door het vernieuwen van wonen en de zorg.

Door de vergrijzing, decentralisaties en door de extramuralisering is zelfstandig wonen een actueel en ook lokaal onderwerp geworden.

Het programma Woonwijs wordt gerealiseerd in samenhang met andere gemeentelijke programma's: Kansen voor Jeugd, de Brede toegang, Eigenwijks, Betere Buurten en de herijking van het Woningbouwprogramma. Woonwijs geeft invulling aan de ambities die in de Woonvisie, Toekomstvisie en Transformatieagenda Sociaal domein 2017-2020 zijn beschreven. Leidende principes voor nieuwe concepten van wonen en zorg zijn: zelfstandig wonen met integrale, flexibele ondersteuning op maat, diversiteit, mixen en ruimte voor nieuwe initiatieven. De nieuwe woonconcepten moeten leiden tot passende arrangementen voor kwetsbare inwoners en bijdragen aan het versterken, vasthouden of terugvinden van de eigen kracht, en tot een doelmatige inzet van middelen.

Het programma Woonwijs is onderverdeeld in twee sporen. In spoor 1 staan concrete maatregelen voor langer zelfstandig wonen voor ouderen en spoor 2 is gericht op zelfstandig wonen voor kwetsbare inwoners. Beide sporen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en komen bij elkaar in de woningbouwprogrammering, de prestatieafspraken, de wijkaanpak, de brede toegang en in gemengde woonvormen.

Sinds de vaststelling van het programma Woonwijs en vaak ook al daarvoor, zijn onderdelen van het eerste spoor in gang gezet zoals de Verhuisadviseur Senioren, de Blijverslening en de pilots Verzorgd Wonen. Het tweede spoor van Woonwijs is een agenda voor zelfstandig wonen voor kwetsbare inwoners die als gevolg van de decentralisaties en extramuralisering een groter beroep doen op de lokale woningmarkt. Daarvoor zijn nieuwe vormen van wonen met ondersteuning nodig. Daarom staat innovatie hoog op de agenda. Het kan gaan om vormen die er nog niet zijn; een lacune die moet worden opgevuld. Of om initiatieven die zo kansrijk lijken dat het de moeite waard is om die een paar stappen verder te brengen. Innovatie vindt ook plaats door de hulp die nu nog vaak versnipperd is, in samenhang aan te bieden waardoor zelfstandig wonen mogelijk wordt.

Deze uitvoeringsagenda voor spoor 2 bouwt voort op de in het programma Woonwijs beschreven ontwikkelingen en uitgangspunten en is in co-creatie opgesteld en uitgewerkt. De agenda is een plan voor de doorontwikkeling en uitvoering van de acties die nodig zijn om zelfstandig wonen mogelijk te maken voor kwetsbare inwoners.

2. Inhoud

Voor de snelle lezer; in hoofdstuk 8 op pagina 12 staan de vijf inhoudelijke opgaven waaraan we met deze agenda invulling willen gaan geven.

Aan deze agenda liggen gesprekken met stakeholders, inzichten, overwegingen en cijfers ten grondslag. Hierop gaan we in de eerste hoofdstukken in, met in hoofdstuk 3 een schets van het proces en de resultaten die deze agenda hebben bepaald. In hoofdstuk 4 omschrijven we het begrip kwetsbare inwoners; de groep waarop deze agenda zich richt. In hoofdstuk 5 drukken we de kwetsbaarheid uit in cijfers.

In hoofdstuk 6 komen de uitgangspunten aan bod gevolgd door in hoofdstuk 7 de overall aandachtspunten. In hoofdstuk 8 geven we invulling aan vijf, concrete opgaven. In hoofdstuk 9 sluiten we de agenda af met de planning, de organisatie en financiering van de uitvoering en de kaders voor de communicatie.

3. Schets proces en resultaten tot nu toe

Verkenning jeugdhulp

Door K2 Next Generation is eind 2015 een verkenning gedaan¹ naar de opvattingen en ideeën bij jeugdhulpaanbieders en Geynwijs. Hieruit bleek dat er behoefte is aan lokale opvang voor (aanstaande) tienermoeders en aan tijdelijke verblijfsvoorzieningen om het leven weer op orde te krijgen of om de gezinssituatie te normaliseren. Verder is een pleidooi gedaan voor kleinschalige woonvormen waarin het gewone gezinsleven herkenbaar is, voor doorlopende zorglijnen en open netwerksamenwerking om versnippering en schotten in de jeugdzorg tegen te gaan. Een gesignaleerd hiaat was opvang voor jongvolwassenen.

Gesprekken stakeholders

In vervolg op de verkenning zijn begin 2016 door de programmamanager Woonwijs gesprekken gevoerd met stakeholders (bijlage 2). Deze gesprekken leverden eveneens inzicht op in de lacunes en gewenste innovaties. Veel gesprekspartners maakte melding van een tekort aan oplossingen voor jongeren die nog niet op eigen benen kunnen staan, LVB- en zwerfjongeren en voor jonge gezinnen met onvoldoende sociale- en opvoedvaardigheden. Een lacune is ook passend aanbod voor mensen met autisme. Het betreft geen grote, maar wel een dringende vraag. Verder is een tekort gesignaleerd aan kleine, betaalbare woonruimten voor de uitstroom uit instellingen en detentie en aan 'time-outplaatsen'. Aandacht is gevraagd voor meer grip op de instroom jeugdhulp, een sluitende overgang van 18-min naar 18-plus en voor de nazorg met een vangnet voor mensen die doorstromen uit instellingen. Jong volwassenen (18-plus) vragen als gevolg van de extramuralisatie en het ontbreken van passend aanbod opvallend vaker urgentie aan voor woonruimte. Ook voor de afstemming tussen vrijwillige inzet en professionele zorg en tussen Geynwijs en aanbieders is extra aandacht gevraagd. Voor mensen met een lichamelijke beperking zijn voldoende geschikte woningen beschikbaar.

Inzicht in gebruik en kosten verblijfszorg

Om tot goede alternatieven te komen voor verblijfszorg is inzicht nodig in het huidige gebruik en de kosten. Hiervoor is in 2016 een analyse gemaakt die in deze agenda is opgenomen. De focus ligt hierbij op jeugdhulp met verblijf omdat de gemeente hierin, anders dan voor de Wlz en Wmo (opvang en beschermd wonen), een rechtstreekse verantwoordelijkheid heeft.

Woningaanbod zorggroepen

Omdat inzicht ontbreekt in het lokale woningaanbod voor zorggroepen is in 2016 een inventarisatie gemaakt van het aanbod van woningcorporaties en het intramuraal zorgaanbod. Er zijn veel bilaterale afspraken tussen instellingen en over het accommoderen van de uitstroom. De inventarisatie helpt om hier meer zicht op te krijgen en tot eenduidige afspraken te komen over de uitstroom.

Arrangementen

Om zelfstandig wonen voor kwetsbare inwoners mogelijk te maken moet ook goed gekeken worden naar de woonomgeving, de voorzieningen en de samenhang in ondersteuning (arrangementen). Met het oog hierop zijn in 2016 gesprekken gevoerd met beleidsmedewerkers en projectleiders van het sociaal en ruimtelijk domein van de gemeente Nieuwegein. De resultaten hiervan zijn opgenomen in deze uitvoeringsagenda.

¹ 'Pension Hommeles', K2 Next Generation (December 2015)

Initiatieven

In 2016 is met diverse initiatiefnemers² en ontwikkelaars gesproken die op het raakvlak van wonen-zorg en participatie bezig zijn met kansrijke, nieuwe concepten. Waar nodig is ondersteuning geboden bij het zoeken van locaties, potentiële partners en gebruikers en is meegedacht over plannen. Deze lijn wordt voorgezet.

Ambities en prioriteiten

Uit de gesprekken blijkt de ambitie om kwetsbare inwoners zo zelfstandig en dichtbij mogelijk te laten wonen met steun op maat. De prioriteit wordt daarbij gegeven aan ouders en kinderen met onvoldoende sociale- en opvoedvaardigheden, die om die reden nu verblijfzorg krijgen en aan jongvolwassenen die nog op eigen benen moeten leren staan. Prioriteit geven we ook aan jongvolwassenen met autisme die een levensbrede ondersteuning nodig hebben. Twee laatste prioriteitsgroepen zijn de mensen die door omstandigheden tijdelijk onderdak nodig hebben en de inwoners die door de extramuralisatie niet langer in aanmerking komen voor de (crisis)opvang of het beschermd wonen of daaruit sneller moeten uitstromen.

Inspiratiebijeenkomst, werkplaatsen en werkconferentie: bouwstenen voor de agenda

Om tot concrete bouwstenen voor de uitvoeringsagenda te komen zijn in het najaar 2016 rond de hiervoor genoemde ambities en prioriteiten een inspiratiebijeenkomst, zogenoemde ‘werkplaatsen’ en een werkconferentie gehouden. Hiermee zijn de opgaven en hoe hierop kan worden ingespeeld nog duidelijker geworden. Het bleek ook dat er al veel bruikbare woon-zorgconcepten bestaan waarin al wordt samengewerkt door verschillende partijen.

Van alle bijeenkomsten zijn impressies en verslagen gemaakt en gedeeld met aanwezige en betrokken partijen.

4. Kwetsbare inwoners; de groep waarop deze agenda zich richt

De uitvoeringsagenda richt zich op de meest kwetsbare inwoners. Nu hoort kwetsbaarheid bij het gewone leven. Elk mens kan kwetsbaar worden, maar sommige mensen lopen meer kans door hun psychiatrische, verstandelijke of lichamelijke beperking of door de omstandigheden waarin ze zijn terechtgekomen. ‘Kwetsbaar durven zijn’ heeft in deze tijd een positieve klank, maar als de problemen of tegenslagen te groot zijn voor de beschikbare draagkracht dreigt maatschappelijke uitval, sociale uitsluiting of recidive.

Individuele, sociale en maatschappelijke factoren beïnvloeden de kwetsbaarheid: schooluitval, onvoldoende sociale en cognitieve vaardigheden, middelengebruik, verslaving, armoede, detentie, (dreigende) dakloosheid, psychiatrie etc. Vaak is sprake van een veelvoud van problemen die kwetsbare mensen niet zelf of in eigen kring kunnen oplossen. In veel gevallen ontbreken ook relaties of sociale contacten. Eigen kracht, waar we in de transformatie nadruk opleggen, is voor deze groep (tijdelijk) minder weggelegd.

Er is geen definitie voor kwetsbaarheid te geven omdat de oorzaken erg divers zijn. Kwetsbaarheid hoeft echter zeker niet altijd uit te monden in hulp of zorg met verblijf. Als dat wel gebeurt moet de zorg niet zwaarder zijn en langer duren en verder weg zijn van het normale leven dan nodig is. Dat maakt het niet alleen duur maar leidt er ook toe dat de zorg buiten het gezin, de sociale omgeving en het normale leven wordt geplaatst en terugkeer bemoeilijkt. De inwoner heeft dan minder regie over zijn of haar eigen leven en in veel gevallen moet na afloop van de verblijfszorg de uitstroom naar zelfstandig wonen worden georganiseerd.

² Mountain network, Stichting Knarrenhof, Zorghotel, Meersaam, Dukatenburg, Meander, Tiny Housing (Lister), Pitstop (Leger des Heils), Jeugdzorgstraatje (Timon),

Omdat het aantal intramurale plekken de komende jaren naar schatting 30 procent zal gaan afnemen en steeds meer nadruk komt op eigen verantwoordelijkheid, moeten we meer alert zijn op maatschappelijke uitval van kwetsbare mensen. Door op tijd steun of een (tijdelijke) woonoplossing te bieden om het leven weer op orde te krijgen, kan voorkomen worden dat de situatie verder escaleert.

5. Kwetsbaarheid in cijfers

Hoewel een eenduidige definitie ontbreekt moeten we toch proberen om kwetsbaarheid in cijfers uit te drukken om zo een inschatting te kunnen maken van de opgave waar we voor staan. Voor de agenda zijn de volgende groepen -waarin ook een overlap is- relevant:

- Inwoners die nu verblijfszorg krijgen op grond van hun beperkingen en door de ambulantisering hier minder zullen instromen en sneller zullen uitstromen;
- Jongeren en volwassenen die maatschappelijk dreigen uit te vallen.

5.1 Inwoners die nu verblijfszorg krijgen

Met ingang van de decentralisaties telde Nieuwegein 2250 volwassenen met een indicatie voor langdurige zorg waaronder 935 met een indicatie voor intramurale zorg. Het aantal jeugdigen met een indicatie was 245³.

De indicaties intramurale zorg waren per 1 januari 2015 als volgt verdeeld:

Hoofdgroepen	Aantal	Percentage
Verpleging en verzorging	400	43
Psychiatrie	230	25
Verstandelijke beperking	255	27
Lichamelijke en zintuiglijke beperking	50	5

CIZ, 2015

Voor 1575 volwassenen is de zorg van de AWBZ overgegaan naar de Wmo en voor 230 Jeugdigen naar de Jeugdhulp. De overige indicaties zijn overgegaan naar de Wet langdurige zorg (WLZ) en de Ziektekostenwet (ZvW).

De cijfers Jeugdhulp, WLZ en Wmo zijn op dit moment nog over diverse bronnen verdeeld. Actuele prognoses ontbreken daarin. Dit maakt het lastig om de opgave voor de toekomst in te schatten. Om die reden is de ontwikkeling van een woon-zorgplanner als actie in deze agenda opgenomen (hoofdstuk 7).

5.1.1 Jeugdwet

Het nieuwe jeugdstelsel is gericht op een concrete transformatie in de ondersteuning en zorg gericht op meer preventie, normalisering en ontzorgen, meer maatwerk en meer ondersteuning in samenhang en dichterbij huis. De invoering van dit nieuwe stelsel in 2015 is gepaard gegaan met een aanzienlijke bezuinigingsdoelstelling die in drie jaar is doorgevoerd. Gelijk met de invoering van de wet is het woonplaatsbeginsel van toepassing verklaard voor de facturering van de kosten aan de juiste gemeente. Als een jeugdige en zijn ouders hulp nodig hebben, wordt bekeken waar het gezag ligt. De verantwoordelijke gemeente voor een kind dat jeugdhulp nodig heeft is de gemeente waar de ouder met gezag woont. Dit is het woonplaatsbeginsel.

Dit woonplaatsbeginsel is ingevoerd omdat vooral de intensieve residentiële Jeugdhulp provinciaal dan wel landelijk zijn georganiseerd in grote voorzieningen van slechts een relatief gering aantal aanbieders.

³ Exclusief de indicaties voor verblijf van voormalig Bureau Jeugdzorg

Al vanaf de invoering van de nieuwe jeugdwet hebben veel aanbieders aangegeven deze zorg te willen afbouwen naar nieuwe zorgvormen. Vanuit de bovenregionale samenwerking in deze provincie hebben de verantwoordelijk bestuurders gekozen om te onderzoeken of in vijf jaar tijd andere (kleinschalige) verblijfsvormen of regionale ambulante voorzieningen (zoals school2care) ervoor kunnen zorgen dat JeugdzorgPlus en Drie milieus voorziening kan worden afgebouwd. Regio's en gemeenten zijn uitgenodigd om passende lokale en regionale alternatieven te ontwikkelen.

Om antwoord te hebben op deze ontwikkeling hebben wij het programma Woonwijs ontwikkeld. Ook hier vanuit de gedachte dat we bestaande voorzieningen niet afbouwen maar via goede alternatieve vormen een grotere diversiteit en meer combinaties van residentiele en ambulante hulp ontwikkelen waardoor we én onze (jonge) inwoners de mogelijkheid geven om te kiezen én beter in staat zijn om jeugdhulp zo vroeg mogelijk, zo dichtbij als mogelijk en in samenhang in te zetten. Dit is ook in lijn met de doelstelling van de Jeugdwet om meer hoogwaardige jeugdhulp op maat en in de nabije omgeving van jeugdigen te organiseren en 'zo thuis mogelijk' in een gezinsomgeving. Bovendien bieden we met Woonwijs de mogelijkheid om de uitstroom uit zorg met verblijf te realiseren.

Met de start van de uitvoering van deze agenda zetten we een onomkeerbaar proces in gang gericht op een integrale benadering, samenwerking en de vernieuwing van aanbod wat voor veel betrokkenen tot grote consequenties kan leiden in tijd, capaciteit en financiële middelen. Dit zal ook steeds meer zichtbaar worden in de inkoop van hulp en ondersteuning. Ook zullen inspanningen van aanbieders die mee gaan in deze beweging en bestaande zorgvormen ombouwen naar de lokale c.q. onder meer moeten worden geborgd met zekerheden. Om die reden is als een eerste stap in de overeenkomst met jeugdaanbieders een artikel opgenomen inzake innovatie. Voor 2018 zullen wij deze ontwikkeling verder uitwerken in het inkoopplan en in operationele afspraken gericht op preventie, versterking van de keten en realiseren van de doorstroom vanuit jeugdhulp met verblijf.

Ongeveer 135 inwoners van Nieuwegein maakten in 2015 gebruik van jeugdhulp met verblijf (bijlage 2). Ruim de helft vond hulp in pleeggezinnen; de andere helft maakte gebruik van residentiele zwaardere jeugdhulp. Naar schatting vijf tot tien kinderen zijn vanwege een vorm van autisme in verblijfszorg geplaatst. Vier kinderen verbleven in een gezinshuis buiten de stad omdat Nieuwegein nog geen gezinshuizen heeft. De instroom verloopt op dit moment nog voor 70-80 procent via SAVE en artsen.

De totale kosten van jeugdhulp met verblijf zijn 3.070.000 euro⁴ (bijlage 3), 31 procent van het totale jeugdhulpbudget. Van de 135 inwoners die gebruik maakten van jeugdhulp met verblijf was meer dan de helft 16 jaar of ouder. Het merendeel van de 16plussers maakt gebruik van residentiele zwaardere hulp.

Productie 2015 Nieuwegein (backoffice Lekstroom)

	Pleegzorg	Overige residentieel	Totaal verblijf
0-12 jaar	21	9	30
12-16 jaar	18	15	33
16+	31	41	72
Totaal	70	65	135

De totale uitstroom in 2015 uit de jeugdhulp met verblijf bedroeg 45⁵. Voor 100 jeugdigen liep het traject door in 2016. De bestemming van degenen die uitstromen is niet bekend. Dit gegeven wordt niet systematisch bijgehouden. De jongvolwassenen die uitstromen uit de residentiele zorg of justitiële jeugdinrichting komen vaak moeilijk onderdak en ondervinden ook nogal eens problemen bij het vinden van onderwijs, werk, dagbesteding of uitkering.

⁴ Prijspeil op basis van tarieven 2016

⁵ CBS (2015)

Daarbij krijgen ze dan ook te maken met de overgang van de jeugdhulp naar Wmo, Wlz of andere wet- en regelgeving. Dit maakt hun situatie op dat moment extra complex⁶. Dat geldt zeker voor de mensen die door een licht verstandelijke beperking nog hulp nodig hebben bij allerlei facetten van het dagelijks leven. Voor jongvolwassenen die uitstromen is snel beschikbare en betaalbare huisvesting nodig en tijdige ondersteuning waarover in feite al voordat ze de instelling verlaten sluitende afspraken gemaakt moeten zijn.

De jeugdhulp met verblijf is toe aan verandering. We willen naar een aanvulling op het bestaande aanbod met een geschakeerd aanbod van vormen in een gezinsomgeving die ook met hulp uit de buurt, het eigen netwerk en ervaringsdeskundigen zoveel mogelijk voorkomen dat zware zorg nodig is (ontzorgen en normaliseren) en zelfregie mogelijk is. En naar kamers of een tussenvoorziening waarin de 16- tot en met 23-jarigen ondersteuning kunnen krijgen bij het leren op eigen benen te gaan staan. Cruciale randvoorwaarden hiervoor is regie op de instroom en alternatieve woon-zorgvormen.

5.1.2 Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

Sinds 2015 zijn de gemeenten verantwoordelijk voor opvang en beschermd wonen. In de regio Utrecht voert centrumgemeente Utrecht namens de U16-gemeenten de regeling uit en ontvangt hiervoor ook de rijksmiddelen. Vanaf 2020 zijn de gemeenten hier zelf verantwoordelijk voor. Voor de ambulante begeleiding is de gemeente al vanaf 2015 zelf verantwoordelijk.

Opvang en beschermd wonen wordt voor het merendeel geleverd door de Tussenvoorziening, Lister, Leger des Heils, Moviera (specifiek voor slachtoffers van huiselijk geweld) en Abrona.

Lokaal is er geen opvangvoorziening. Inwoners van Nieuwegein gaan daarvoor naar IJsselstein (BOKA van de Tussenvoorziening) en naar de stad Utrecht⁷. In 2016 zijn 29 inwoners bij de Tussenvoorziening in IJsselstein aangemeld waarvan er uiteindelijk zes geplaatst zijn. De mensen die daar vanwege een wachtlijst niet terecht konden, zijn naar Utrecht of andere gemeenten gegaan.

Lokale aanbieders voor beschermd wonen zijn Lister, Nedereind, Izeboud BV en Reinaerde.

Het CAK telt in 2016 128 klanten⁸ voor beschermd wonen: 125 bij Lister en 3 bij Nedereind. Lister biedt daarnaast ook ambulante begeleiding die door de gemeente Nieuwegein vanuit de Wmo wordt betaald.

Verdeling ambulante en verblijfscliënten Lister

Ambulante gespecialiseerd Beschermd Wonen Thuis en Volledig Pakket Thuis	16
Verblijf	125
Ambulante begeleiding (gefinancierd door Nieuwegein)	127
Totaal	268

Aantallen per 1 oktober 2016. Lister (2016)

In 2016 zijn circa 21 personen uitgestroomd uit het beschermd wonen van Lister in Nieuwegein. Zo'n 75 procent van de uitstromers zoekt in eerste instantie een woning in Nieuwegein. Een deel vindt zelf onderdak, een groot deel is echter afhankelijk van de regionale regeling Beter Wonen. Het aantal urgentieplaatsen via deze regeling is niet toereikend.

Een belangrijke ontwikkeling is dat GGZ-instellingen de totale capaciteit in de periode tot 2020 met een derde afbouwen ten opzichte van 2008. Dat kan uiteraard alleen in dit tempo als er voldoende alternatieven zijn op het gebied van wonen, werk, inkomen, dagbesteding, sociale contacten en vrije tijd en gewerkt wordt aan een 'zachte landing' in de wijk.

⁶ Brief van Van Rijn over ondersteuning van kwetsbare jongeren bij de overgang naar volwassenheid, 25 januari 2017

⁷ Centrumgemeente Utrecht levert een aandeel van 81 procent voor de opvang (*wonen-zorg en MO in de U10* (2013)).

⁸ Izeboud BV heeft 7 plaatsen OGGZ PGB Wmo in Nieuwegein

Een voorzichtige inschatting is dat tot 2020 tenminste 20 woningen extra per jaar nodig zijn om de omzetting naar ambulante hulp te kunnen realiseren. Dit kan in de vorm van het 'omklappen' van huidige verblijfsplekken naar zelfstandig wonen, regelen van meer uitstroom naar de reguliere sociale huur, realiseren van zelfstandige units in kantoortransformaties en het faciliteren van kleinschalige wooninitiatieven.

Een aandachtspunt is de tijdelijke zorg met verblijf aan jongvolwassenen van (18 - 27 jaar) met een licht verstandelijke beperking. Het is niet altijd duidelijk onder welke wet deze zorg valt. Zowel de Wlz als de Wmo bieden hiervoor mogelijkheden in de sfeer van tijdelijke intramurale zorg en extramurale begeleiding. Randvoorwaarde is de beschikbaarheid van tijdelijk extra zorg met verblijf of kamers met begeleiding.

5.1.3 Wet langdurige zorg

De Wlz regelt de zware, langdurige en intensieve zorg. Deze zorg wordt in een instelling geboden of thuis in de vorm van een Volledig of een Modulair Pakket Thuis. In totaal maken circa 880 inwoners gebruik van de Wlz.

Zorggebruik Wlz Nieuwegein 2016

- Zorg thuis	436
- Zorg in instelling	522

waarstaatjegemeente.nl (2016)

Een deel van de jeugdigen gaat per juli 2017 tot hun 18^e over naar de Jeugdwet. Een exact aantal is nog niet bekend; een inschatting is dat het om 10 tot 20 jeugdigen zal gaan.

De Wlz wordt voor een deel in een instelling in Nieuwegein geboden en een deel daarbuiten door o.a. het Leger des Heils, Abrona, Lijn 5, Intermetzo, Philadelphica.

Aanbieders van Wlz-zorg met verblijf in Nieuwegein

Zorgspectrum	172 plaatsen
Reinaerde	299 plaatsen
Humanitas	23 plaatsen
Nedereind	50 plaatsen
Doenersdreef zorg	14 plaatsen
De Vijfsprong (PGB)	10 plaatsen

Opgave instellingen en jaarverslagen en websites (2016)

Van afbouw van gebruik Wlz zal minder sprake zijn omdat mensen in principe een levenslang recht op deze zorg krijgen. De beweging die in de Wlz wel wordt gemaakt is die van groot- naar kleinschalig verblijf en van zorg in een instelling naar meer zorg thuis. Dit heeft tot gevolg dat mensen langer zelfstandig zullen blijven wonen en meer aanpassingen aan de woning en woonomgeving nodig zijn en een persoonsgerichte én wijkgerichte zorg op maat.

5.2 Mensen die maatschappelijk dreigen uit te vallen

Kwetsbare groepen kenmerken zich vaak door een opeenstapeling van beperkingen en problemen waardoor ze zich niet goed in de maatschappij staande weten te houden. Het kunnen dak- en thuislozen zijn, zwerfjongeren, jongeren zonder diploma's, zonder werk of met een instabiele thuissituatie en mensen met schulden, een verslaving, psychiatrische beperking, een combinatie hiervan etc..

Het is moeilijk om een exacte omvang van deze groep vast te stellen. Een definitie ontbreekt, het is een heterogene groep waarvan een deel vaak buiten beeld is. Gegevens zijn nauwelijks beschikbaar. We kunnen dan ook alleen een schatting maken van de werkelijkheid, deels gebaseerd op de informatie die wel beschikbaar is.

Naast de kwetsbare mensen is er een groep die urgent een woning nodig heeft: de spoedzoekers. Zij hebben snel woonruimte nodig, kunnen daarvoor meestal weinig betalen en stellen daaraan doorgaans ook beperkt eisen. Het kan gaan om ex-gedetineerden, alleenstaande statushouders, studenten, starters, semi-starters na scheiding of faillissement en jongvolwassenen die niet langer thuis kunnen wonen.

De overeenkomst tussen kwetsbare inwoners en spoedzoekers is dat beiden snel huisvesting nodig hebben en het niet zonder hulp redden op de woningmarkt, waardoor ze (verder) in de problemen kunnen komen. Voor beiden kan extra (tijdelijke) betaalbare woonruimte een oplossing zijn. Voor de een is huisvesting voldoende, voor een ander moet daar ondersteuning bij. Voor beiden kan tijdelijk wonen een opmaat zijn naar een permanente woonoplossing (wonen terwijl je wachtduur doorloopt).

Deze agenda richt zich primair richt op kwetsbare inwoners. Desondanks zullen we binnen het programma Woonwijs alle kansen aangrijpen om kwetsbare inwoners in een goede mix samen te brengen met meer weerbare bewoners. Door een combinatie van groepen kan de meer weerbare bewoner steun bieden aan de kwetsbare inwoner bij activering en versterking van hun sociale netwerk. Op die manier werken we aan een inclusieve maatschappij.

Wat weten we

- Jaarlijks komen circa 100 mensen uit detentie terug naar Nieuwegein. Het overgrote deel redt zichzelf, 20 procent heeft problemen met het vinden van huisvesting.
- Het is moeilijk om precies aan te geven hoeveel jongeren van 16 tot en met 23 en soms 27 jaar moeite hebben om de overgang te maken naar volwassenheid, omdat dit niet als zodanig wordt bijgehouden. Er is wel een indicatie te geven om hoeveel jongeren het gaat. Uit cijfers van het CBS blijkt bijvoorbeeld dat 10 procent van de jongeren in de leeftijd van 15 tot 27 jaar geen werk heeft of onderwijs volgt. Het percentage voor Nieuwegein is hier aan gelijk: circa 800 van de in totaal 8200 jongeren volgen geen onderwijs of zijn werkloos. Dit is een risicogroep. Andere, deels overlappende risicogroepen zijn Wajongjongeren die na herkeuring niet langer in deze regeling blijven en daardoor geen uitkering meer hebben, jonge uitkeringsgerechtigden (200-250) en jongeren die uitstromen uit het praktijkonderwijs of speciaal onderwijs (circa 80) of die vroegtijdig dit type onderwijs verlaten (101 nieuwe schoolverlaters in 2014-2015). Het aandeel is vooral hoog bij leerlingen vanaf 18 jaar in het mbo. Uit het gesprek met het jongerenloket van WIL blijkt dat naast werkloosheid en schooluitval vaak ook huisvesting een probleem is. Het is niet bekend of en in welke mate deze jongeren gebruik maken van jeugdhulp (met verblijf), evenmin hoeveel een licht verstandelijke beperking hebben.
- Nieuwegein heeft in 2017 rond de 115 statushouders te huisvesten.
- Van het aantal ingeschreven woningzoekenden onder de 23 jaar (889) zijn 83 actief op zoek naar een woning. Dit heeft in 2016 geresulteerd in het via het reguliere woningtoewijzingssysteem van twee woningen. Niet bekend is hoeveel jongeren via loting aan woonruimte zijn gekomen.
- In 2015 zijn 115 urgenties afgegeven aan woningzoekenden. Echtscheiding is nog vaak een reden voor aanvraag van een urgentie, maar is geen criterium meer om hiervoor in aanmerking te komen als de woning bij een van de partners blijft.

5.3 Behoefteraming

Op basis van bovenstaande cijfers schatten we de behoefte van zorggroepen en mensen die maatschappelijk dreigen uit te vallen op 115 wooneenheden per jaar, inclusief de extra eenheden om de ambulantisering de komende jaren ruimte te geven. Een behoefte waarvoor nu geen of beperkt ruimte is en waarbij we de vraag van spoedzoekers nog buiten beschouwing laten.

Hiervoor zal ook gelet op de betaalbaarheid vooral ruimte gezocht moeten worden in de bestaande woningvoorraad en de kantoortransformaties. Tijdelijk wonen, gebruik van braakliggende terreinen voor tijdelijke units, kamergewijze verhuur en inwoning kunnen mede bijdragen aan een oplossing. En 'revolving funds' kunnen een hefboom gaan vormen voor investeringen van particulieren in zelfstandige wonen. Een fonds dat gevuld wordt met besparingen op verblijfskosten als gevolg van investeringen in zelfstandig wonen.

Vraag	Schatting huidige omvang	Behoefteraming huisvesting per jaar
Zorggroepen in verblijfszorg		
- Jeugdhulp: preventie en uitstroom	135 plaatsen	20-30
- Wmo (beschermd wonen)	128 plaatsen	
- Uitstroom regulier	12	16 ⁹
- Preventie + omkering verblijfszorg naar ambulante		20-25
- WLZ	880 gebruikers	n.v.t.
Mensen die maatschappelijk dreigen uit te vallen		
Ex-gedetineerden 2015	100 uitstromers	20
Preventie dak en thuislozen	30 aanmeldingen	10
Preventie kwetsbare jong volwassenen (werkloze jongeren met en zonder uitkering en schoolverlaters)	800 jongvolwassenen	30-40
Spoedzoekers		
Taakstelling statushouders 1 ^e helft 2017	47 statushouders	115
Studenten 2015-2016		
- HBO	1231 inwoners	
- WO	503 inwoners	
Actieve woningzoekenden < 23 jaar	83 inwoners	83
Aantal urgent woningzoekenden	115 inwoners	115

6. Prioriteiten en uitgangspunten

We staan met deze uitvoeringsagenda van Woonwijs voor de opgave om kwetsbare inwoners met een (tijdelijke) beperking zo zelfstandig mogelijk te laten (blijven) wonen door het geschikt maken en houden van de woningvoorraad, woonomgeving en voorzieningen en door het vernieuwen van wonen en de zorg.

We stellen prioriteit bij de volgende vijf groepen, gebaseerd op de ontwikkelingen, gesprekken met stakeholders en de cijfers:

1. Ouders en kinderen waar onvoldoende sociale- en opvoedvaardigheden in het spel zijn en die nu om die reden verblijfszorg krijgen;
2. Jongvolwassenen die niet langer thuis, in een pleeggezin of instelling kunnen wonen en/of nog op eigen benen moeten leren staan;
3. Jongvolwassenen met autisme;
4. Mensen die door persoonlijke omstandigheden dringend tijdelijk onderdak nodig hebben;
5. Inwoners die door de extramuralisatie niet langer in aanmerking komen voor of door moeten stromen uit de opvang of het beschermd wonen.

⁹ In- en uitstroom volgens regioconvenant MO en BW (U16) was in 2016 in totaal 12. Dit aantal strookt niet met de informatie van Lister en de Tussenvoorziening.

Bij de opgave om voor deze groepen tot passende oplossingen te komen hanteren we de volgende uitgangspunten: zelfstandig wonen, ontzorgen en normaliseren, diversiteit, mixen en ruimte voor initiatieven die bij kunnen dragen aan het realiseren van de opgave. We leggen die uitgangspunten hieronder verder uit.

In Woonwijs gaan we uit van het scheiden van wonen en zorg. Dat betekent zelfstandig wonen met een eigen huur- of koopcontract en met passende hulp of begeleiding voor degenen die ondersteuning nodig hebben. Op die manier kunnen mensen die hulp nodig hebben zelf bepalen waar zij willen gaan wonen en hoeven de huisvestingskosten niet langer uit het zorgbudget betaald te worden. Daardoor kunnen we de zorgkosten op den duur reduceren en de besparingen in de vorm van 'revolving funds' opnieuw inzetten in de zorg en het wonen.

We zoeken naar vormen van zelfstandig wonen met ondersteuning, dichtbij, in de wijk en in een inclusieve samenleving. Nieuwe vormen die ook met hulp uit de buurt, het eigen netwerk en van ervaringsdeskundigen voorkomen dat (zware) zorg nodig is en die zelfstandig wonen en zelfregie (weer) mogelijk maken (normaliseren en ontzorgen). Zo zoeken we voor ouders en kinderen naar oplossingen in de sfeer van jeugdhulp in gezinsvormen en voor jongvolwassenen naar alternatieven als Kamers met Kansen, kamergewijze verhuur en inwonen bij particulieren, om zo te leren om op eigen benen te staan.

Een belangrijke voorwaarde om de opgave te realiseren is diversiteit zowel wat betreft de te huisvesten groepen, het aanbod, zorg- en hulparrangementen als qua ontwikkelende partijen. Hierdoor ontstaat variëteit in aanbod en dat geeft flexibiliteit in het bieden van maatwerk.

We moeten hierbij innovatief zijn vanwege de krapte op de woningmarkt in combinatie met de extra druk die de taakstelling voor de huisvesting van statushouders legt op gemeente en corporaties. Door ook tijdelijk wonen te introduceren voor zorggroepen, spoedzoekers - starters en semi-starters die naast hulp vooral snel woonruimte nodig hebben- bied je niet alleen een adequaat aanbod maar haal je ook druk van de overbelaste woningmarkt af. Een belangrijke voorwaarde is dat aan de voorkant zicht is op een huisvestingsperspectief na het tijdelijk wonen! De Pitstop is een bruikbaar concept voor tijdelijk wonen waarmee al vrij snel op kleine schaal gestart kan worden. De Pitstop is een tijdelijke opvang in een woonvorm voor jong en oud voor mensen die even rust, extra zorg of aandacht nodig hebben. Kamers met Kansen is een ander beproefd samenwerkingsconcept voor tijdelijk wonen voor jongeren in combinatie met coaching wonen-werken-leren-financiën.

We gaan bij die nieuw te ontwikkelen woonvormen in combinatie met hulp niet langer uit van aparte doelgroepen of domeinen, maar van een mix van weerbare en kwetsbare bewoners en een mix van functies: wonen, ontmoeten en participatie. Een combinatie van groepen en functies draagt bij aan ontzorgen, ontkokeren en een efficiënt gebruik van (zorg)vastgoed en daarmee aan kostenreductie. En die besparingen kunnen weer ingezet worden en daarmee een hefboom zijn voor investeringen in wonen en zorg (meer doen met minder geld).

Dit betekent dat we ook in bestaande en in nieuwe projecten voor Verzorgd wonen (spoor 1 Woonwijs) actief invulling gaan geven aan gemengd wonen van ouderen en inwoners die door hun fysieke of andere beperking geholpen kunnen zijn met deze woonvorm.

Initiatieven van inwoners, ouders en sociaal ondernemers zijn essentieel om tot nieuwe vormen van wonen met ondersteuning te komen nodig. Zij kunnen en willen vaak zelf veel doen. Ze houden ons scherp. Voordeel is ook dat initiatiefnemers direct betrokken zijn bij de eindgebruiker en daardoor veel beter in staat zijn vanuit dat perspectief invulling te geven aan nieuwe woonvormen. Door die betrokkenheid komt er vaak ook veel energie vrij voor een actieve rol in de ontwikkeling, het beheer en de medefinanciering van nieuwe woonvormen. Wij verwelkomen dan ook initiatieven en maken serieus werk van het faciliteren van de initiatiefnemers.

Maar er zijn ook andere spelers. Ook woningcorporaties en projectontwikkelaars/investeerders zijn onmisbaar voor de realisatie van onze opgaven. Zij kunnen bij (ver)nieuwbouw en kantoortransformaties een deel bestemmen voor de huisvesting van kwetsbare inwoners en voor het realiseren van gemengde complexen.

7. Overall aandachtspunten

Een belangrijk overall punt is het stimuleren van innovaties en het versnellen van toepassing van bestaande vernieuwingen, oplossingen en concepten. Van belang hiervoor is om de inzet van alle partners en initiatiefnemers zo goed mogelijk te richten.

We gaan aan de slag met een werkomgeving waarin we nieuwe woonconcepten hand in hand laten gaan met de praktijkvraagstukken die nu binnen komen bij Geynwijs ('service lab'). Daarnaast starten we pilots en projecten en ontwikkelen we bijvoorbeeld een communicatie platform om inspirerende ideeën, goede voorbeelden, vragen en ervaringen met elkaar kunnen delen. Daarnaast laten we goede voorbeelden zien van over langer zelfstandig (blijven) wonen en de bijdrage van Woonwijs hieraan.

Initiatieven van ouders, inwoners en (sociaal) ondernemers zijn van grote waarde voor innovatie en realisatie van nieuwe woonvormen. Zij tonen aan dat men vaak zelf veel kan en wil doen en dat er slimme oplossingen te vinden zijn. Daar willen we graag op inspelen, om samen te doen wat we in Nieuwegein nodig hebben als het gaat om nieuwe woon-zorgconcepten.

We nemen het principe 'inwoners aan zet' serieus door initiatiefnemers die zelf aan de slag gaan met de organisatie en realisatie van woonvormen die gewenst en bestendig zijn, op allerlei manieren te faciliteren. Wat hebben we te bieden? Een open en samenwerkende houding, informatie, denkkracht, publiciteit/communicatiekanalen en eventueel een financiële bijdrage die past binnen de begroting en bij de meerwaarde van het project. We denken en zoeken mee naar vastgoed, locaties en potentiële partners en pakken zo mogelijk belemmeringen en knelpunten aan de kant van de gemeente aan, als die zich in het project zouden gaan voordoen.

We stimuleren ook de inzet van 'revolving funds' als hefboom voor particuliere investeringen.

In 2017 zetten we onze support voort aan initiatiefnemers als Stichting de Knarrenhof, Mountain Network, Lister (Tiny Houses), Leger des Heils (de Pitstop), Portaal (Meander) en aan andere nog prille initiatieven.

We staan verder voor de belangrijke opgave een 'zachte landing' in de wijk te organiseren voor kwetsbare inwoners maar ook voor de buurt en direct omwonenden. Dat geldt voor de mensen die uitstromen uit de jeugdhulp, de opvang en beschermd wonen maar ook voor verwarde mensen en mensen met een psychiatrische of psychogeriatrische problematiek die langer zelfstandig blijven wonen dan voorheen. Zij zijn de komende jaren steeds meer in beeld als burens, buurtbewoners en gebruikers van algemene voorzieningen in de wijk. Vanuit het oogpunt van inclusie maar ook van preventie is het van belang dat zij worden opgenomen in de sociale structuur van hun straat of buurt. Dat is niet vanzelfsprekend. Onbekend maakt onbemind en buurtbewoners zijn vaak onzeker over hoe zij de nieuwe buurtbewoners kunnen aanspreken. Vier zaken zijn hiervoor van belang. Ten eerste de begeleiding van de uitstroom met een goede overdracht door de zorginstelling en een vangnet. Ten tweede goede informatie en het leggen en onderhouden van contacten met de buurt. Ten derde een adequaat aanbod van ondersteuning, participatie en ontmoeting in de wijk en samenwerking tussen instellingen voor begeleiding en behandeling in de wijk. En tot slot een doeltreffende signalering met opvolging door het meldpunt overlast, corporaties, politie, Samen Veilig Midden-Nederland, buurtwerkers, Geynwijs, huisartsen etc.

Een ander algemeen aandachtspunt met het oog op sturing en monitoring van het programma is het ontwikkelen van een adequaat reken- en prognosemodel voor vraag en aanbod en de registratie van de uitstroom. Een actiepoint voor 2017 is het hiervoor inrichten van een woon-zorgplanner op basis waarvan de opgaven in deze agenda beter en ook voor op langere termijn gekwantificeerd kunnen worden.

8. Vijf concrete, inhoudelijke opgaven

We hebben voor de periode 2017-2018 vijf inhoudelijke opgaven geformuleerd om kwetsbare inwoners met een (tijdelijke) beperking zo zelfstandig mogelijk te laten (blijven) wonen.

Hieronder werken we deze opgaven uit naar verschillende acties, projecten en pilots.

OPGAVE 1

Het realiseren van alternatieve vormen van jeugdhulp met en zonder verblijf die het mogelijk maken zo vroeg mogelijk, in samenhang en zo dichtbij en 'thuis' mogelijk jeugdhulp op maat aan te bieden en faciliteren van de doorstroom uit de jeugdhulp met verblijf.

In 2015 maakten 135 inwoners van Nieuwegein gebruik van jeugdhulp met verblijf. De helft maakt gebruik van zwaardere vormen van residentiele jeugdhulp.

De snelheid van de afbouw van zware vormen van residentiele jeugdhulp hangt nauw samen met het tempo waarin de gezinsvormen en woonvormen met ambulante hulp en alle randvoorwaarden kunnen worden gerealiseerd. De inzet van jeugdhulp in alternatieve (gezins)vormen is niet alleen curatief maar ook preventief bedoeld om ouders die de opvoeding niet meer alleen kunnen dragen te steunen en uit huisplaatsingen te voorkomen.

Gezinsvormen zijn er in veel verschillende varianten en benamingen, zoals Pleegzorg, Gezinshuis, Gezinshuis Plus en Leefgroep. En er zijn ook veel ondersteunende arrangementen waarbij een gezin eventueel in aanvulling op professionele hulp iets voor een ander gezin kan betekenen: mentoren, maatjesprojecten, buurtgezinnen, meeleefgezinnen etc..

De focus in 2017-2018 ligt op het ontwikkelen van een gezamenlijke kijk op jeugdhulp en alternatieven met en zonder verblijf, het in beeld brengen van vraag en aanbod, het opbouwen van een infrastructuur met daarin een verscheidenheid aan vormen, het inrichten en faciliteren van een lokaal netwerk van gezinsvormen en het tot stand brengen van afstemming tussen gezinsvormen, onderwijs, huisartsen, Geynwijs, jeugdhulporganisaties en de backoffice Lekstroom.

Geynwijs speelt een cruciale rol in de toegang tot de alternatieve vormen en afstemming richting aanbieders, kind, ouders, jeugdhulp. De backoffice Lekstroom heeft als inkoper een belangrijke rol in de kwaliteit- en financiële processen en de verantwoording.

Voor de omkering van zwaar naar licht voor 16-plussers kunnen gezinsvormen een oplossing bieden, maar het ligt gezien hun leeftijd meer voor de hand vormen te ontwikkelen tussen verblijf en zelfstandig wonen in. Deze bieden dan tijdelijk bescherming tussen verblijf en zelfstandig wonen in, met begeleiding en steun in de nabijheid om op eigen benen te leren staan. JIM's kunnen hierin een onderdeel zijn. JIM staat voor Jouw Ingebrachte Mentor (JIM); iemand uit het sociale netwerk die door de jongere wordt aangewezen en die hem of haar kan helpen zelfstandig te leren wonen (zie opgave 2).

Wat willen we bereiken?

De ambitie is om vanaf 2017 passende lokale en regionale alternatieven te ontwikkelen voor zware residentiele zorg die het mogelijk maken zo vroeg mogelijk, in samenhang en zo dichtbij en 'thuis' mogelijk jeugdhulp op maat aan te bieden. Randvoorwaarde is dat voor de hele provincie voldoende residentiele plekken beschikbaar blijven waar iedere gemeente en regio een beroep op kunnen doen.

Hoe gaan we dat doen?

We starten allereerst een dialoog met de partners van de fysieke overlegtafel Jeugd om tot een om tot een passende veranderstrategie te komen gericht op het ontwikkelen van een visie op alternatieve vormen , de operationalisering van deze visie, de vertaling naar ieders rol in de keten en het inkoopplan. De uitkomst van In een vervolgstap bundelen we alle acties rond gezinsvormen in een project.

Dit met het oog op de kennis, co-creatie en maximale inzet van partners en verbinding met de programma's Kansen voor Jeugd, de Brede Toegang en Eigenwijks-Buurtkracht. We gaan voor de uitwisseling van kennis samenwerken met de gemeente Houten.

Actiepunten	Planning
Start dialoog fysieke overlegtafel Jeugd ontwikkeling alternatieve vormen van jeugdhulp: visie, strategie, activiteiten	Mei 2017
In beeld brengen van vraag en aanbod	Mei – juni 2017
Verkennen en opbouwen van een infrastructuur en palet aan alternatieve vormen	Juni - december 2017
Inrichten en faciliteren van lokaal netwerk gezinsvormen voor kennisuitwisseling, steun, belangenbehartiging, aanstellen kwartiermaker.	Juni – december 2017
Implementatie van randvoorwaarden: benutten Buurtkracht, afstemming van instroom en toekenning ondersteuning in brede toegang, inregelen van werkprocessen, registratie en verantwoording.	September 2017 – maart 2018
Evaluatie en bepalen van de vervolgstappen	Maart 2018

OPGAVE 2

Het ontwikkelen van woonvormen tussen flexibel en vast in, met lichte begeleiding. De focus is gericht op jongvolwassenen die uit de jeugdhulp met verblijf komen of niet langer thuis kunnen wonen maar nog niet geheel zelfstandig verder kunnen.

Een voorzichtige inschatting is dat jaarlijks circa 20 tot 30 jongvolwassenen uit de pleegzorg en residentiele instellingen komen die nog niet volledig op eigen benen kunnen staan. Als we daar de schoolverlaters zonder kwalificatie en werk bij optellen en de jongeren uit het praktijk- en speciaal onderwijs en LVB-jongeren, die ook vaker dan andere leeftijdgenoten problemen ondervinden bij de overgang naar volwassenheid, dan komen we uit op circa 50-60 jongeren waarbij het zonder onderdak en hulp mis kan gaan.

Voor deze jongeren is een grotere beschikbaarheid van kamers met begeleiding nodig of een tussenvoorziening waarin zij tijdelijk ondersteuning krijgen bij het regelen van woonruimte, school, werk, vrije tijd en financiën.

Voor mensen met een licht verstandelijke beperking kan gelden dat zij langer en op meer leefdomeninen ondersteuning nodig hebben. De mate van kwetsbaarheid en behoefte aan ondersteuning varieert per persoon en per levensfase. Hiervoor zal maatwerk geleverd moeten worden.

Wat willen we bereiken?

We hebben om te beginnen de ambitie om in 2017-2018 een pilot 'Kamers met Kansen' in te richten en te realiseren voor tenminste drie jaar. Kamers met Kansen zijn doorgangshuizen met simpele en betaalbare kamers voor jongeren met verschillende achtergronden die met individuele coaching zelfstandig leren wonen en leven. Studenten kunnen als hoofdbewoner of als coach hierin een belangrijke rol gaan spelen. Ook een JIM kan hierin als mentor een rol gaan vervullen.

In dit concept moedigen we jongeren aan een netwerk op te bouwen met familie, vrienden, (sociaal)ondernemers en omwonenden, die steun kunnen geven aan de jongere (relatienetwerk). Omgekeerd worden jongeren gestimuleerd iets voor de burens, de wijk of de maatschappij te doen. Het werken met studenten en een relatienetwerk sluit aan bij het voornemen om meer in te zetten op eigen kracht en informele ondersteuning.

Hoe gaan we dat doen?

Klein beginnen in twee of drie woningen en bij voorkeur in een mix met andere bewoners en/of functies waar mensen met elkaar betrokken zijn en jongeren iets kunnen terugdoen voor anderen.

Een randvoorwaarde is een goede samenwerking met woningcorporaties, Jongerenloket, WIL, Welzijn, Geynwijs, Samen Veilig Midden Nederland etc.. Een belangrijk aandachtspunt is het perspectief op huisvesting na de kamerbewoning.

De pilot wordt in samenwerking met de programma's Kansen voor Jeugd, Meedoen naar Vermogen en Eigen Wijks- Buurkracht voorbereid en ingevuld.

Actiepunten	Planning
Verkenning haalbaarheid Kamers met Kansen.	Maart – april 2017
Aanstellen projectleider /kwartiermaker.	Mei 2017
Startbijeenkomst met alle betrokken partijen.	Juni 2017
Intentieovereenkomst betrokken partners: visie, doelen, doelgroepen, rolverdeling, financiering, organisatie.	Juli 2017
Inrichten pilot inhoudelijk, operationeel, aansturing, huisvesting, financiën, randvoorwaarden wat betreft regelgeving en perspectief op uitstroom.	Juli - oktober 2017
Samenwerkingscontract tussen betrokken partijen.	Oktober 2017
Start pilot.	November 2017
Evaluatie.	November 2019

OPGAVE 3

Het realiseren van passende, kleinschalige (geclusterde) woonvormen voor jonge mensen met autisme met levensbrede ondersteuning voor degenen die dat nodig hebben.

Jonge mensen met autisme hebben een andere ontwikkeling dan de meeste andere mensen. Zij verwerken informatie op een andere manier en zijn vaak gevoeliger voor prikkels. Zij hebben daardoor vaak op meer levensdomeinen en vaak hun hele leven lang – vooral op bepaalde momenten en niet continue- iets extra's nodig om te kunnen participeren. Hoewel het aantal jonge mensen met autisme in de verblijfszorg niet groot is (5 tot 10), is wel sprake van een dringende vraag.

Ouders en kinderen met autisme weten als beste wat autisme betekent voor het alledaagse leven en zoeken vaak ook zelf naar woonoplossingen voor als de kinderen volwassen worden.

Ook in Nieuwegein organiseren ouders zich rond dit thema. Wij vinden het belangrijk dat ouders het eigenaarschap houden over hun eigen initiatief, maar we kunnen hierin wel een stimulerende en ondersteunende rol spelen.

Wat willen we bereiken?

Onze inzet is dat er woonvormen voor mensen met autisme komen in een autismevriendelijke omgeving, met bijpassende levensbrede ondersteuning.

Wat gaan we daarvoor doen?

We gaan in gesprek met ouders van kinderen met autisme om na te gaan hoe zij de woontoeekomst zien en wat in hun ogen belangrijke aspecten zijn van wonen met autisme en levensbrede ondersteuning. We gaan na, als ze tot een wooninitiatief willen komen, op welke wijze zij daarin gefaciliteerd willen worden.

Door een gezamenlijke verkenning kan mogelijk de basis gelegd worden een initiatief dat verder door ouders georganiseerd en gerealiseerd wordt met ondersteuning van de gemeente en andere partijen. Op die manier kan klein gestart worden en leren we samen al doende wat werkt. Een uitkomst van het contact met ouders kan ook zijn dat we komen tot een programma van eisen/ woonwensen op basis waarvan corporaties en andere partijen worden uitgenodigd aanbod te realiseren.

Actiepunten	Planning
Gesprekken met ouders van kinderen met autisme: kennismaking, verkenning van behoeften, toekomstbeeld wonen en ondersteuning, samenwerking met partijen, inschakelen experts, vervolgstappen.	Maart –april 2017
Optie 1: - Programma van eisen/wensen wonen en ondersteuning - Afspraken in driehoek: Geynwijs, Woonwijs en corporaties	April - juli 2017
Optie 2: Faciliteren wooninitiatief: aanspreekpunt, locatie, woonvorm(en), eigendomsvorm(en), financiering, organisatie, partners, relatie omgeving etc..	2017 – 2018

OPGAVE 4

Het realiseren van tijdelijk wonen voor mensen die vanwege een verandering in hun persoonlijke situatie snel woonruimte nodig hebben (spoedzoekers). De focus ligt op het voorkomen dat mensen doordat ze geen onderdak hebben in een neerwaartse spiraal terecht gaan komen.

Spoedzoekers vormen een heterogene groep met en zonder hulpvraag. Tijdelijke woonruimte kan een oplossing zijn voor deze groep. In Woonwijs ligt de nadruk op kwetsbare inwoners.

Toch kiezen we bij het huisvesten van deze laatste groep inwoners bewust voor een bredere mix per locatie van kwetsbare en weerbare huurders. Dit met het oog op een evenwichtige samenstelling, activering en voorkomen van stigma.

Wat willen we bereiken?

Dat mensen die door persoonlijke omstandigheden dakloos dreigen te raken en geen rechten kunnen doen gelden op urgentie voor een reguliere woning op tijd een passende, tijdelijke woonoplossing krijgen. Om deze spoedzoekers op de juiste plek te huisvesten is het van belang dat er een goed beeld is wat de situatie en het perspectief is van een spoedzoeker. Zo kan voor iemand die door verlies van zijn baan of door scheiding op straat dreigt te komen bijvoorbeeld een oplossing gevonden worden bij particulieren die tegen een vergoeding bereid zijn een kamer in zijn of haar huis beschikbaar te stellen. Hiervoor moet wel de regelgeving worden aangepast voor particulieren met een uitkering. Die kunnen namelijk in de problemen komen als zij een kamer ter beschikking gaan stellen als gevolg van de voordeurdelersregeling, zorg en huurtoeslag en verbod op onderhuur.

Voor kwetsbare inwoners met een zorgvraag waar tijdelijk meer beschutting en begeleiding nodig is kan een concept als De Pitstop een oplossing zijn om te werken aan een perspectief; een concept met zelfstandige woonunits met een vaste hoofdbewoner en een gezamenlijke ruimte die vaak ook als huiskamer in de buurt functioneert wat weer bijdraagt aan de betrokkenheid van de buurt. De Pitstop wordt omgeven door ervaringsdeskundigen, vrijwilligers en mantelzorgers. Als extra zorg of begeleiding nodig is, kan deze flexibel en op maat worden geboden door de best passende zorgverlener naar keuze.

Hoe gaan we dit doen?

Voor de komende twee jaar leggen we prioriteit bij het verder faciliteren bij de voorbereiding en start van De Pitstop en de vorming van een pool van particulieren die inwoners tijdelijk onderdak willen bieden tegen een niet commerciële maar wel kostendekkende vergoeding.

Beide actielijnen worden in samenwerking met de programma's Eigen Wijks- Buurkracht en de Brede Toegang en met WIL, de woningcorporaties en het Platform Vrijwillige inzet voorbereid en ingevuld.

Actiepunten	Planning
Faciliteren van het concept De Pitstop: aanspreekpunt, locatie, huisvesting, advisering over (tijdelijke) contracten, financiering/ inkoop, organisatie, afstemming partners en werkprocessen, relatie woonomgeving etc..	2017 – 2018
Vorbereiden en inrichten van particuliere verhuur tegen vergoeding: <ul style="list-style-type: none">▪ Verkenning van randvoorwaarden en oplossen van mogelijk belemmerende regels voor verhuur▪ Vorming van een pool van particulieren▪ Organiseren van het 'makelen' van vraag- en aanbod en monitoring	Maart - september 2017
Regelen van randvoorwaarden voor tijdelijke huur en doorstroming wat betreft huurovereenkomsten, huivestingsvergunningen en het behouden van wachtduur etc..	April-september 2017

OPGAVE 5

Het verminderen van de instroom en bevorderen van de doorstroming uit de opvang en beschermd wonen, ten gunste van zelfstandig wonen in de wijk met ondersteuning dichtbij, in de wijk en in een inclusieve samenleving.

Als het gaat om opvang en beschermd wonen staan we met deze agenda voor drie veranderingen die sterk op elkaar ingrijpen. Dat is ten eerste de inhoudelijke transformatie van de GGZ-zorg die zich minder richt op ziekte en genezing maar meer op persoonlijk en maatschappelijk herstel, participatie en op integrale zorg door de levensfasen heen. Ervaringsdeskundigen, cliënt-gestuurde initiatieven, herstelacademies en het persoonlijke netwerk spelen hierin een steeds grotere rol. De tweede ontwikkeling is dat de GGZ bezig is met het afschaffen van bedden om ruimte te creëren voor ambulante zorg en op integratie van de zorg in de wijk.

De derde ontwikkeling is de overheveling in 2020 van de verantwoordelijkheid, regie en middelen voor opvang en beschermd wonen van centrumgemeente Utrecht naar de afzonderlijke U16-gemeenten. Utrecht bereidt hiervoor in samenwerking met de U16-gemeenten in de vorm van inspiratie- en werksessies de besluitvorming in de tweede helft van 2017 voor.

Binnen deze context werken we de komende twee jaar in een overgang van regionaal (centrumgemeente) naar lokaal aan minder instroom en meer doorstroom uit de opvang en beschermd wonen. Dit betekent dat we geïnspireerd door de werksessies die centrumgemeente Utrecht organiseert over de toekomst van de opvang en het beschermd wonen zelf een lokale visie met plan moeten ontwikkelen voor Nieuwegein. Daarbij kunnen we voortbouwen op lokale initiatieven die binnen het programma Iedereen doet mee! al tot stand zijn gekomen zoals het Inspiratiehuis - een nieuwe invulling van de GGZ inloop – en de laagdrempelige activiteiten in de buurtpleinen voor mensen met een GGZ achtergrond, niet aangeboren hersenletsel of een licht verstandelijke beperking. Bij de ontwikkeling wordt een relatie gelegd met het plan voor verwarde mensen. In Nieuwegein zijn op dit moment geen voorzieningen voor (tijdelijke) opvang, wel zijn er ruim 130 plaatsen voor beschermd wonen die vanwege de ambulantisering geleidelijk worden afgebouwd.

Wat willen we bereiken?

Minder instroom en meer uitstroom is geen doel op zich, het staat voor de visie dat we met het programma Woonwvjs kwetsbare inwoners de voorwaarden willen bieden voor het terugvinden, vasthouden en versterken van de eigen kracht en het zo zelfstandig mogelijk kunnen (blijven) wonen.

We vertalen dit naar de volgende ambities:

- Voorkomen van dak- en thuisloosheid door sneller in te spelen op schulden, huiselijk geweld, overlast en andere risicofactoren voor dakloosheid en in te zetten op bemoeizorg (sociaal - psychiatrische hulp) voor mensen die geneigd zijn zorg te mijden;
- We bieden mensen die desondanks dak- en thuisloos raken zo snel mogelijk een passende plek aan in de gemeente;
- We bieden mensen die klaar staan om uit te stromen uit de opvang en beschermd wonen sneller een passende plek aan;
- We bieden op tijd passende schuldhulp aan, ook om een belemmering om uit te stromen weg te nemen;
- We organiseren en duurzame landing in de wijk gericht op acceptatie, herstel, participatie en integrale ondersteuning en het beperken van de kans op terugval.

We gaan ervanuit dat hiervoor verschillende ingrediënten nodig zijn, zoals:

- De beschikbaarheid van betaalbare zelfstandige woonunits en beschutte woonvormen tussen beschermd wonen en zelfstandig wonen in:
- Snelle toegang tot huisvesting: 'Housing First' en tijdelijke opvang (opgave 4);
- Integrale arrangementen op maat, gericht op participatie, herstel en (financiële) zelfredzaamheid met mogelijkheden voor ontmoeting en participatie en een gerichte aanpak voor schuldenproblematiek (vroegsignalering, 'vroeg-er-op-af', schuldsanering, budgetbeheer/ bewindvoering);
- GGZ-zorg in de wijk;
- Een goede afstemming rond zorg, ondersteuning, signalen tussen de GGZ in de wijk, de Brede toegang, Movactor, eerstelijns zorg, informele zorg, ervaringsdeskundigen en aanpalende sectoren als werk en inkomen, schuldhulpverlening etc.
- Een zachte landing van kwetsbare inwoners in de wijk door kennismaking en community-vorming en gezamenlijke initiatieven.

Hoe willen dat gaan doen?

Actiepunten	Planning
Kadervorming: Visie en strategie met betrekking tot opvang en beschermd wonen als kader voor deelname aan en besluitvorming over het regionaal veranderplan U16, interlokale plannen op Lekstroomniveau en voor vertaling naar een lokale agenda in 2017 met oog op de overheveling van taken in 2020.	Maart – mei 2017
Startbijeenkomst: lokale agenda 2017 -2018 opvang en beschermd wonen met o.a. Lister, Leger des Heils, de Tussenvoorziening, Humanitas, Moviera. <ul style="list-style-type: none">- Wat betekent de overheveling in 2020 voor het lokale, integrale aanbod?- Uitgangspunten en programma van eisen voor soepele overgang komende 2 jaar- Agenda 2017: preventie, participatie, borgen van uitstroom- Samenwerkingspartners: corporaties, zorgkantoor/ zorgverzekeraars/ Brede toegang/ Vierde huis- Pilots/ projecten.	Juni 2017
Vervolgstappen op basis van afspraken startbijeenkomst en concrete uitwerking van	Juli – dec. 2017

ingrediënten voor zelfstandig wonen in de wijk.	
Faciliteren gemengde woonprojecten: Meander, Pitstop, Op kamers bij particulieren etc.	2017 - 2018

9. Organisatie, communicatie en financiën

9.1 Organisatie

Voor het programma Woonwijs is een werkstructuur ingericht met een programmamanager en programmamedewerkers van het ruimtelijk domein en sociaal domein (HSD). De programmamanager is verantwoordelijk voor de interne- en externe samenwerking, het proces, de voortgang van de te behalen resultaten, financiën en de strategisch bestuurlijke lijnen en regionale afstemming. De programmamedewerkers zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van projecten en pilots.

9.2 Proces en communicatie

Een dynamisch programma vraagt om communicatie regie

Kritische succesfactoren van het programma Woonwijs zijn interactie en verbinding met bewoners en tussen alle betrokken partners. De inzet van communicatie vanuit een eenduidige kernboodschap en een duidelijke regie, kan hierbij ondersteunen.

Woonwijs kenmerkt zich door aan de ene kant het zien van kansen en het ontstaan van ideeën en concepten en aan de andere kant het glas heffen op al behaalde successen. Hier zijn een veelheid van partijen bij betrokken. Partijen die soms nog overtuigd moeten worden en soms zeer bereid zijn om samen te werken. Interactie tussen deze partijen moet gefaciliteerd worden. Communicatie helpt bij aan het stroomlijnen van informatie tussen deze partijen en informatie daar te delen waar meer partijen er profijt van hebben.

Communicatie creëert de lijnen waarlangs partijen zich met elkaar verbinden (bijvoorbeeld door het faciliteren in een online community waar vraag & aanbod en best practices gedeeld worden). Maar communicatie helpt ook door de kernboodschap als een olievlek bij partners te laten doorstromen.

Verbinden, kruisbestuiving, motiveren en vertellen zijn steekwoorden.

Partners werken niet alleen samen in de projecten en trajecten, maar ook in de communicatie. Dit betekent niet alleen samen bouwen aan een online community of website, maar ook gebruikmaken van elkaars media om relevante ontwikkelingen te verspreiden. Daarnaast zetten we natuurlijk reguliere middelen in zoals de eigen website, de gemeentepagina en social media. Bestaande perscontacten intensiveren we m.b.t. dit onderwerp zodat ze bereid zijn om over ontwikkelingen binnen Woonwijs te schrijven.

Daar waar we in de voortgang intenser gaan samenwerken met partners, zoeken we die partners nog veel actiever op om samen de communicatie route uit te stippelen.

Communicatiekader

Concrete voorstellen om communicatie in te zetten worden beschreven in het communicatiekader. Daar worden de overkoepelende uitgangspunten en communicatiedoelstellingen geformuleerd. Per project wordt aandacht besteed aan een analyse van de stakeholder, doelstellingen, kernboodschap, middelenmix, planning etc. Ook wordt er een overkoepelende communicatiekalender gemaakt. Zo wordt het makkelijker om activiteiten aan elkaar te koppelen en synergie te bewerkstelligen.

9.3 Financiering

In de begroting herstructurering sociaal domein is structureel 350.000 euro per jaar beschikbaar om uitvoering te geven aan het programma. Deze middelen worden benut voor instellingen die bereid zijn om mee te werken aan de beoogde transformatie en die vanwege een overgang van 'bestaand naar nieuw' te maken hebben met desintegratiekosten, (versneld) afschrijven van bestaande voorzieningen of project- of ontwikkelkosten. Onder het motto 'niet bij woorden alleen' stelt de gemeentemiddelen beschikbaar om dergelijke uitgaven of een tijdelijke aanpassing van inkooptarieven te bekostigen.

Daarnaast heeft de raad met de vaststelling in 2016 van het programma Woonwijs een bedrag gereserveerd van 800.000 euro dat benut kan worden voor onderzoek, afdekken van onrendabele investeringen in nieuwe concepten of financiële injecties in pilots, experimenten of initiatieven.

BIJLAGEN

Bijlage 1: lijst gesprekspartners

Organisatie	Gesprekspartners
Abrona	Corien Besamusca, projectleider transities
Adviesraad Sociaal Domein	Ernest Baeten, voorzitter Wim Verhaak, Hilbert Hamber, Frans Horst, adviesleden
Altrecht	Hans Attema, leidinggevende kinder-jeugd en jongvolwassenenpsychiatrie/ accounthouder Jeugdzorg
Backoffice Lekstroom	Albert Veuger, inkoop jeugd
Beter Wonen (telefonisch)	Cevat Bas, coördinator
Centrumgemeente Utrecht	Diederik de Klerk, senior projectleider/beleidsmedewerker
CMPG	Ankie Warning, coördinator
De Tussenvoorziening (Boka)	Rob Maan, hoofd staf Linda Voet, projectleider ontwikkelprojecten Gertjan Pater, unitmanager crisisopvang
Geynwijs	Kerstin Hogenbirk, directeur a.i.
Humantas	Karin Bloemendal, rayondirecteur Midden-Nederland Jan Speek, teammanager regio Lekstroom Almere
Het Vierde Huis	Ton ten Have, coördinator Laatste Kansbeleid
Jutphaas	Marella Verhagen, beleid en productontwikkeling Simone Bos, senior wonen
Intermetzo	Pauline van Triest, accounthouder gemeenten
Leger des Heils	Jan Jans, algemeen directeur Bouke Hartman, manager ambulante hulp
Lijn 5	Milly van Rooden, clustermanager en accounthouder Lekstroom Bas Verhey, clustermanager
Leo Kannerhuis	Bert Ramakers, directeur behandelcentrum
Lister	Karin van der Linden, locatiehoofd Nieuwegein Noord
Mitros	Mareen van Esch, strategie en advies Aad Kester, teammanager wonen
Meldpunt Zorg en Overlast (telefonisch)	Sue van Adrichem, coördinator
Nazorg detentie	Iris van Leeuwen, coördinator nazorg
Nedereind	Harry Eleveld, directeur
Portaal	Marcel Petersen, adviseur
Reinaerde	Lonneke Op 't Broek, regiomanager Nieuwegein/Vianen
Schippersinternaat/ Prokino	Pamela Boot, directeur Linda Voetman, categoriemanager zorg
Timon	Koen van der Leer, gebiedsmanager jeugd- en (jong)volwassenenzorg Lia van den Heuvel, onderzoek casussen RMC
Veiligheidshuis regio Utrecht (telefonisch)	Karel van Duijvenbouden, manager
Woonmaatschappelijk werk	Mignon Neijenhuis, woonmaatschappelijk werkster
Jongerenloket WIL	Willem van Remmerden en Erik Gras
Youké	Ans van Wijk, Manager Utrecht stad en regio Lekstroom Nienke Meeder, accounthouder regio Utrecht-West en Lekstroom

Bijlage 2: Jeugdhulp met Verblijf

Productie 2015 Nieuwegein naar oplopende kosten¹⁰ per zorgsoort (backoffice Lekstroom)

Verblijffuncties Jeugdzorg	Aantal cliënten	Kosten per eenheid	Kosten per jaar	Totale kosten Nieuwegein
Pleegzorg	70	38,50 per etmaal	14.000	800.000
Gezinshuizen	4	140 per etmaal	51.100	120.000
Logeren	10	150 per etmaal	54.750	30.000
Kamertraining	7	160 per etmaal	58.400	230.000
Woongroep	2	200 per etmaal	73.000	80.000
Residentieel behandeling inclusief crisis	35	248 per etmaal	90.520	1.400.000
Landelijke werkende instellingen	7	Varieert tussen 160 en max. 600 per dag	130.000 (gemiddeld)	460.000
PGB				50.000
Totaal	135			3.070.000

¹⁰ Prijspeil 2016